

- Укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: Перун, 2007. 1736 с.
3. Юридична енциклопедія: в 6-ти т. Редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 5 : П-С. 736 с.
 4. Ремескова Ю. О. Судова влада в системі поділу влади : монографія. Харків: Право, 2014. 191 с.
 5. Руднева О. М. Поняття та ознаки міжнародних стандартів прав і свобод людини // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2010. Вип. 49. С. 17–22.
 6. Голубок С. А. Международно-правовые стандарты права на судебную защиту // *Правоведение*. 2007. № 1. С. 112–124.
 7. Лукашук И. И. Понятие и система основных принципов международного права. *Курс международного права: в 7-ми т.* Москва: Наука, 1989. Т. 2. С. 6–10.
 8. Черниченко С. В. Права человека и гуманитарная проблематика в современной дипломатии // *Московский журнал международного права*. 1992. № 3. С. 35–43.
 9. Кофман Б. Міжнародні виборчі стандарти: ідентифікаційна та структурна характеристика // *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2007. № 3 (9). С. 74–80.
 10. Sieghart P. *The International Law of Human Rights*. N. Y.: Oxford University Press, 1983. 221 p.
 11. Загальна теорія держави і права: основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції: навч. посібник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 400 с.
 12. Міжнародне право: основні галузі : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Буткевич [та ін.]; за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2004. 816 с.
 13. Мюллерсон Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность. Москва: Проспект, 1991. 160 с.
 14. Касараба Ю.Я. Адміністративно-правове забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів у діяльність органів міліції України : автореф. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 21 с.
 15. Шамсон Р.Т. Права человека и внутренняя компетенция государств // *Московский журнал международного права*. 2003. № 3. С. 61–69.

Грицай Ірина Олегівна,
завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
заступник голови Дніпропетровської обласної
організації «Асоціація українських правників»,
кандидат юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Академії наук
вищої освіти України

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНОПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сьогодні національні механізми з питання покращення становища жінок існують майже в усіх країнах світу та є різними за своєю формою й ефективністю. Головна мета таких механізмів – сприяти утвердженню принципу гендерної рівності у сфері політичного, економічного, соціального й культурно-

го розвитку. Слід зазначити, що останнім часом на глобальному рівні з'явилася низка важливих політичних ініціатив із забезпечення комплексного підходу щодо реалізації принципу гендерної рівності, адже досягнення гендерної рівності наразі стає першочерговим показником розвитку кожної країни в умовах глобалізації сучасного суспільства. Наприклад, одні країни системно розглядають проблему рівності чоловіків і жінок, а в її рамках як складову розв'язують проблему змін у становищі і статусі жінок. Інші країни зосереджуються на зміні в становищі соціального статусу жінок та його покращенні і вдосконаленні. Україна, ратифікувавши основні міжнародні документи щодо забезпечення механізму реалізації принципу гендерної рівності, визначила як одну з важливих складових подальшого розвитку та як один із пріоритетів державної політики для себе забезпечення рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок.

В умовах зміцнення курсу на європейську інтеграцію модернізація українського права вимагає виходу за межі суто національного права і законодавства. Слід акцентувати увагу, що, ратифікувавши Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ або Конвенція) та протоколи до неї, наша держава передусім зобов'язалася гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права і свободи, визначені у Конвенції та цих протоколах, зокрема у контексті заборони дискримінації за будь-якою ознакою, що включає в тому числі стать. Визнання обов'язкової юрисдикції ЄСПЛ у всіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції, у тому числі щодо гендерної рівності, зумовлює вивчення практики ЄСПЛ та застосування національного законодавства з урахуванням позиції ЄСПЛ, оскільки саме в рішеннях ЄСПЛ розкривається зміст положень про заборону дискримінації за ознакою статі.

Зобов'язання України із забезпечення гендерної рівності передбачено в Угоді про асоціацію з ЄС. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої, в главі 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» вказує на зобов'язання Сторін посилити діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації (ст. 419) [1]. На шляху до досягнення цієї мети – забезпечення гендерної рівності у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень. Відповідний додаток до Угоди наводить перелік ключових Директив ЄС у сфері забезпечення недискримінації і гендерної рівності. Серед них:

- Директива Ради 79/7/ЄЕС від 19 грудня 1978 року про поступову реалізацію принципу рівності чоловіків і жінок у сфері соціального забезпечення [2];
- Директива Ради 92/85/ЄЕС від 19 жовтня 1992 року про вжиття заходів з поліпшення безпеки та охорони здоров'я на виробництві вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили або годують [3];
- Директива Ради 96/34/ЄС від 3 червня 1996 року про рамкову угоду

щодо декретної відпустки [4];

– Директива Ради 2000/78/ЄС від 27 листопада 2000 року про встановлення рамкових стандартів рівноправного поводження у сфері зайнятості і професійної діяльності [5];

– Директива Ради 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 року про імплементацію принципу рівності чоловіків і жінок у доступі до товарів і послуг [6];

– Директива 2006/54/ЄС Європейського Парламенту Ради від 5 липня 2006 року про реалізацію принципу рівних можливостей і рівноправного ставлення щодо чоловіків та жінок у питаннях працевлаштування і зайнятості [7];

– Директива 2010/41/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 липня 2010 року про застосування принципу рівного підходу до чоловіків та жінок, які є самозайнятими особами [8]. Слід звернути увагу, що ці Директиви мають загальний характер. Отже, необхідно враховувати той факт, що значний розвиток і реальну реалізацію в Україні Директиви ЄС отримують в практиці Європейського суду з прав людини, яка, зокрема, має прецедентний характер.

Україною ратифіковано основні міжнародні і європейські документи, що гарантують гендерну рівність, зокрема Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод [9], Конвенцію ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок [10], Європейську соціальну хартію [11], Конвенцію про заходи щодо протидії торгівлі людьми [12] та ін. Україна підписала Конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульську конвенцію), і тепер здійснюється підготовка до її ратифікації.

Таким чином, становлення сучасного демократичного суспільства в Україні є складним трансформаційним процесом, який не може обійтися без гендерних перетворень. Сьогодні важко визначити реальні масштаби гендерної нерівності. За фактами гендерної дискримінації, оскільки вона часто буває прихованою, кількість справ не відображає реального рівня та масштабів поширення. Так, не лише особа, яка є кривдником, а й безпосередньо жертва дуже часто докладають зусиль для того щоб не «виносити з хати сміття», зокрема це може бути через сором, страх або безпорадність, а нерідко – через незнання. Так, про гостроту цієї проблеми свідчить соціально напружена моральна атмосфера у суспільстві. Прагнучи до демократичного розвитку, Українська держава насамперед має орієнтуватися на зарубіжний досвід реалізації принципу гендерної рівності, адже це свідчить, наскільки ефективно держава може побудувати об'єднане, розвинуте та поступальне суспільство, а нехтування проблемами гендерної рівності ставить під удар усю систему державного управління.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 26 вересня 2014 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

2. Директива Ради 79/7/ЄЕС від 19 грудня 1978 р. про поступове запровадження принципу однакового підходу до чоловіків і жінок у сфері соціального забезпечення. URL: <http://old.minjust.gov.ua/45891>.

3. Директива Ради 92/85/ЄЕС від 19 жовтня 1992 р. про вжиття заходів з поліпшення безпеки та охорони здоров'я на виробництві вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили, або годують (десята індивідуальна Директива у значенні статті 16 (1) Директиви 89/391/ЄЕС). URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwixybaojuTYAhWJL1AKHaVAAikQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fold.minjust.gov.ua%2Ffile%2F32375&usg=AOvVaw3n3hZGepxkFimr9V_Y5_T1.
4. Директива Ради 96/34/ЄС від 3 червня 1996 року про рамкову угоду щодо декретної відпустки. URL: <http://old.minjust.gov.ua/45891>.
5. Директива Ради 2000/78/ЄС від 27 листопада 2000 р. про встановлення рамкових стандартів рівноправного поводження у сфері зайнятості і професійної діяльності. URL: <http://old.minjust.gov.ua/45891>.
6. Директива Ради 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 р. про імплементацію принципів рівності чоловіків і жінок у доступі до товарів і надання послуг (Офіційний вісник ЄС, L 373, 21 грудня 2004 р., с. 37–43). URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwie-qDlj-TYAhVMbVAKHRyуANEQFgg7MAM&url=http%3A%2F%2Fold.minjust.gov.ua%2Ffile%2F32556&usg=AOvVaw2II8oJrgA2tEq_xwy-ekA2.
7. Директива Європейського Парламенту Ради 2006/54/ЄС від 5 липня 2006 року про реалізацію принципу рівних можливостей і рівноправного ставлення щодо чоловіків та жінок у питаннях працевлаштування і зайнятості. URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwirhI2fkOTYAhWNKlAKHRcLDskQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fold.minjust.gov.ua%2Ffile%2F32405&usg=AOvVaw2kMBcZQo4I6o8zvRmfQKvT>.
8. Директива Європейського Парламенту Ради 2010/41/ЄС від 7 липня 2010 року про застосування принципу рівного підходу до чоловіків та жінок, які є самозайнятими особами. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiJ7OKvkeTYAhXBZ1AKHd1xCpQQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fold.minjust.gov.ua%2Ffile%2F32556&usg=AOvVaw2II8oJrgA2tEq_xwy-ekA2.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
10. Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
11. Європейська соціальна хартія від 03 травня 1996 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062.
12. Конвенція про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16 травня 2005 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_858.